

Det nya Skandinavien : en hälsning och en maning under världsbranden till d...

Läffler, Frits,

53 B a Br. 1917

National Library
of Sweden

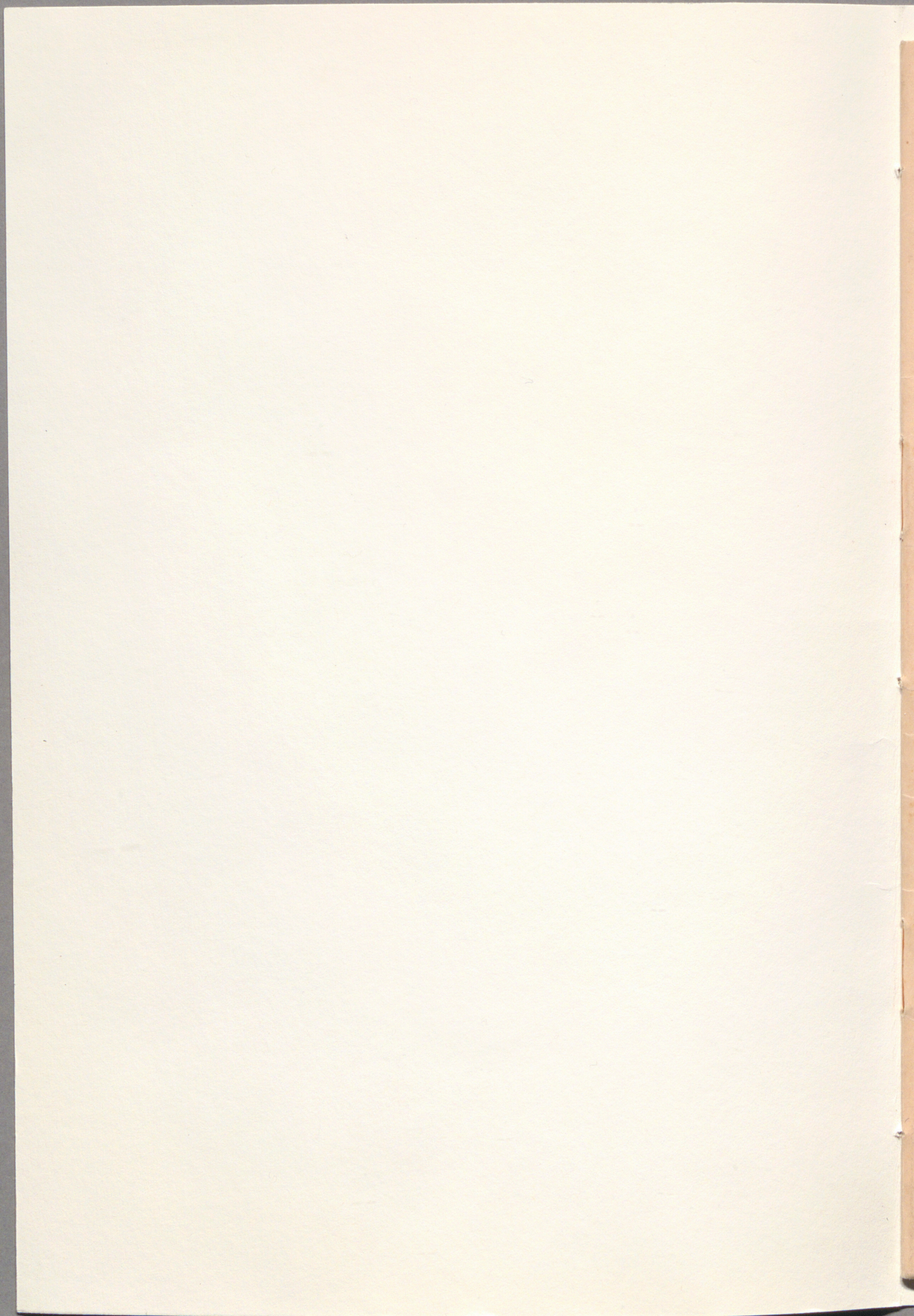
LÄFFLER, L. FR.

2. uppl.

Ex. A

Sv. Saml.
Polit.
Skand.
(Br.)
1917

1918

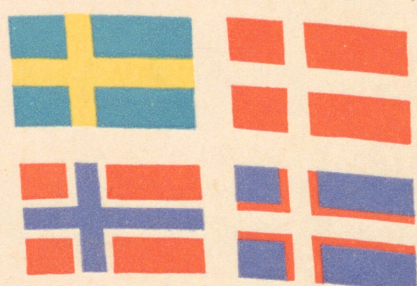

o Ex. A.

FRÅN FÖRFATTAREN

Polit,
Skand
(Br)

E. 1917

DET NYA SKANDINAVIEN

AV

L. FR. LÄFFLER

STANLEY

STANLEY
STANLEY
STANLEY
STANLEY
STANLEY
STANLEY

STANLEY

STANLEY

STANLEY

DET NYA
SKANDINAVIEN

EN HÄLSNING OCH EN MANING
UNDER VÄRLDSBRANDEN

TILL DEN SKANDINAVISKA NORDENS FOLK

AV

SVENSK SKANDINAV
(L. FR. LÄFFLER)

ANDRA ÄNDRADE OCH TILLÖKADE UPPLAGAN

STOCKHOLM 1918
WILHELMSSONS BOKTRYCKERI A.-B

Og see, – Fostbrødrelaget er ei slukket
Af tunge Seklers skjæbnesvangre Storm:
Fornegtet, glemt, forbrudt og sønderhugget,
Mens Livet gjæred uden Maal og Norm,
Dets skønne Tanke atter er opdukket
Af Tidens Strømning i en bedre Form. –

Ploug.

UTKAST TILL

FÖRENINGSLAG FÖR

SKANDINAVIENS FÖRENTA STATER

§ 1. De fyra skandinaviska landen Sverge, Danmark, Norge, Island utgöra för gemensam andlig och materiell utveckling samt för upprätthållande av gemensam neutralitet och för gemensamt försvar ett statsförbund under namn av *Skandinaviens Förenta Stater*.

§ 2. Detta statsförbunds gemensamma angelägenheter beredas och — i vissa fall — avgöras av en skandinavisk regering, bestående av konungen i ett av de skandinaviska landen tillsammans med ett statsråd, däri nämnde konung presiderar.

§ 3. Mom. 1. Till president i det skandinaviska statsförbundet och dess regering väljes för en tid av fem år av de fyra landen medelst gemensam omröstning på en och samma dag av den enhetligt samlade riksförsamlingen — riksdag, Rigsdag, Storting, althing — i vart land för sig en av dessa lands konungar.

Mom. 2. Därest vid valet ingen erhåller röstflertal från alla de tre större landen, vart för sig, Sverge, Danmark, Norge, inträder som president för fem år den som regent äldste konungen, vid nästa lika tillfälle den som regent närmast äldste konungen, vid nästa lika tillfälle det tredje landets konung, varefter i nya lika fall presidentplatsen beklädes av en av de tre landens konungar i den ordning dem emellan, som i förstnämnda tre fall kommit att iakttagas.

§ 4. Den sålunda valde presidenten bär, jämte sin tittel som statschef för det egna landet, även titteln *President i Skandinaviens Förenta Stater*.

§ 5. Bli presidenten genom sjukdom eller utrikesvistelse urståndsatt att presidera i regeringen, inträder den enligt de särskilda landens grundlagar tjänstförrättande regenten i det land, presidenten tillhör.

Vid presidentens frånfälle genom döden, samlas genast de särskilda landens riksförsamlingar för nytt val.

§ 6. Mom. 1. Det skandinaviska statsrådet utgöres för *inhemska* ärenden av statsministern i vart av de tre större landen, Sverige, Danmark, Norge, samt ännu en av vardera landets statsrådsmedlemmar, inkallad, om möjligt, med hänsyn till ärendenas beskaffenhet, ävensom i frågor, som röra Islands gemensamma förhållanden med de tre andra skandinaviska landen, av en minister för Island anställd i Köpenhamn;

för *utrikes* ärenden av de tre större landens statsministrar och utrikesministrar.

Statsministern i det land, presidenten tillhör, bär även titteln av *Skandinaviens Förenta Staters förste minister* och är föredragande i inhemska ärenden inför den skandinaviska regeringen. Utrikesministern i samma land bär även titteln av *Skandinaviens Förenta Staters utrikesminister* och är föredragande i utrikes ärenden.

Mom. 2. Under statsrådsmedlemmarnes frånvaro från sina hemland för deltagande i den skandinaviska regeringen förordnas andra medlemmar av landets statsråd att förvalta deras tjänster, då så anses behövt.

Utrikesminister tillförordnas alltid.

§ 7. Det skandinaviska statsrådet sammankallas till huvudstaden i det land, presidenten tillhör, av denne jämte statsförbundets förste minister.

Det skandinaviska statsrådets medlemmar böra, om möjligt, på förhand i god tid underrättas om de ärenden, som skola bli föremål för behandling vid vart regeringsmöte.

§ 8. Den skandinaviska regeringen äger att *bereda* de *inhemska* ärendena, vilka utgöras av alla de angelägenheter, som kunna bli föremål för gemensamma lagar,

förordningar och andra åtgärder för åtminstone de tre större landen, och som väckts på tal inom regeringen eller dit hänskjutits av riksförsamlingarna;

att framlägga *förslag* därom för vart särskilt lands regering, som är förpliktad att hänskjuta till sitt lands riksförsamling allt, som enligt detta lands grundlagar skall avgöras av denna, samt att i övrigt själv fatta beslut;

att vidtaga de åtgärder, som erfordras för den enhetliga verkställigheten av de av de särskilda landens riksförsamlingar och regeringar godkända besluten; särskilt

att utnämna nödvändiga gemensamma ämbetsmän.

§ 9. De skandinaviska riksförsamlingarna och regeringarna kunna överenskomma om att överlämna avgöranderätt åt den skandinaviska regeringen i vissa bestämda inhemska ärenden, som ej behöva godkännas av de förstnämnda, och bestämma formerna därför.

§ 10. Mom. 1. Den skandinaviska regeringens beslut i *inhemska* ärenden enligt § 8 avfattas i enlighet med den överensstämmande meningen hos två av de tre större landens statsrådsavdelningar samt hos presidenten. Minoriteten äger rätt att avgiva reservation.

Mom. 2. Besluten undertecknas av presidenten och kontraheras av statsförbundets förste minister.

§ 11. Mom. 1. Den skandinaviska regeringen äger att i gemensamma *utrikes* ärenden, som skola underställas riksförsamlingarna, förfara så som i § 8 och § 10, mom. 1, om *inhemska* ärenden sägs.

Mom. 2. I andra viktigare utrikes ärenden äger den skandinaviska regeringen fatta slutliga avgöranden, varvid enighet mellan de tre landen fordras. Därvid inhämtas dock, i nödfall telegrafiskt, de två andra landens konungars mening med kontrasignation eller motsvarande bekräftelse av deras t. f. utrikesministrar.

Mom. 3. Mindre viktiga löpande ärenden kunna avgöras av presidenten och den skandinaviska utrikesministern.

Mom. 4. Den sistnämnde kontraherar den skandinaviska regeringens beslut i utrikes ärenden, som undertecknas av presidenten.

§ 12. Mom. 1. Kan enighet ej åstadkommas inom den skan-

dinaviska regeringen i de utrikes frågor, som enligt § 11 böra enigt avgöras och äro av den vikt, att ett snart avgörande måste träffas, eller hotas det skandinaviska statsförbundet av faror utifrån, inkallas, i nödfall telegrafiskt, av presidenten ett, efter särskilt beslut hemligt, utskott, bestående av fem medlemmar från vart av de tre större skandinaviska landen, valda vid första årliga sammanträdet av dessa lands enhetligt samlade riksförsamlingar, varvid olika partier skola, så vitt möjligt, vara representerade i utskottet.

Detta utskott skall samarbeta med och söka medla inom regeringen. Kan enighet i besluten likväl ej ernås och medgiva tid och omständigheter det, hänskjutes frågan till de nämnda landens riksförsamlingar med, om möjligt, medlingsförslag uppgjort av utskottet.

Mom. 2. Kunna riksförsamlingarna likväl ej enas om ett avgörande eller kan enighet inom regeringen ej åstadkommas i de fall, där tiden ej medger ett hänskjutande till riksförsamlingarna, träder denna föreningslag ur gällande kraft, så långt och så länge av de olika meningarna nödvändigt följer.

§ 13. Nämnda utskott skall ock uppgöra medlingsförslag i andra fall, där riksförsamlingarna fatta olika beslut, men där gemensamt beslut är önskligt. Därom kan skriftligen förhandlas, men om muntlig förhandling önskas av någotdera landets utskottsmedlemmar, skall utskottet samlas för överläggning i huvudstaden i det land, presidenten tillhör.

§ 14. Mom. 1. Lagar och förordningar och andra slutliga avgöranden i inrikes ärenden, gemensamma för statsförbundet, utfärdas i regel i vart lands regerings namn med en inledning, vari omförmäles, att stadgandet eller beslutet gäller även för de övriga landen.

Mom. 2. De i § 11, mom. 1, avsedda besluten utfärdas på sätt i mom. 1 nämnes, men delgivas utländsk makt genom Skandinavien's Förenta Staters utrikesminister.

Mom. 3. De i § 8, sista stycket, § 9 och § 11, mom. 2 och 3, avsedda besluten av den skandinaviska regeringen utfärdas i dess namn.

§ 15. Vart lands statsrådsmedlemmar i den skandinaviska regeringen äro för sina rådslag och beslut däri ansvariga för sitt lands riksförsamlingar enligt landets grundlagar.

§ 16. Skandinavien's Förenta stater bilda ett tullförbund, varom en särskild lag samtidigt härmed utfärdas. Denna lag får icke ändras förr än efter minst tre års förlopp. Om dess trädande ur kraft på viss tid se § 18.

§ 17. Skandinavien's Förenta stater bilda ett försvarsförbund, varom en särskild lag samtidigt härmed utfärdas.

§ 18. För så vitt det i § 12, mom. 2, avsedda fallet sådant medför, kunna även de i § 16 och 17 nämnda lagarna träda ur kraft så långt och så länge, som enligt § 12 antages bliva nödvändigt för denna föreningslag.

§ 19. Mom. 1. De tre största skandinaviska landen kunna ha sina särskilda utländska sändebud och konsuler, men skola även ha gemensamma sådana enligt mom. 2. Dessa senare äro underordnade statsförbundets utrikesminister.

Mom. 2. Å varje ort, där alla tre landen ha särskilda sändebud eller konsuler, skall den bland dem, som tillhör det land, vars konung är statsförbundets president, ombesörja de för alla landen gemensamma angelägenheterna och med hänsyn till skötseln av dessa vara underordnad statsförbundets utrikesminister, eller, där konsul är utlänning, den bland dessa konsuler å varje ort, som särskilt utses att sköta statsförbundets gemensamma angelägenheter.

§ 20. Två statsförbundets departement inrättas, det ena för inrikes, det andra för utrikes ärenden, som höra under den skandinaviska regeringen. Deras chefer äro statsförbundets förste minister och dess utrikesminister.

§ 21. De gemensamma ämbetsmän, som måste finnas, kunna tagas från vart av de fyra landen, de i § 6 nämnda undantagna.

Nödvändiga gemensamma högre styrelseverk skola under varje femårsperiod vara förlagda till det land, presidenten tillhör.

§ 22. Skandinavien's Förenta stater skola hava en gemensam flagga. Varje stat har dessutom sin egen nationella flagga.

§ 23. De tre större skandinaviska landens riksförsamlingar skola för var femårsperiod i förhållande till vart lands vid början därav fastställda inbyggareantal bevilja medel för gemensamma omkostnader, allt efter förslag från statsförbundets regering. Göres vid anslagens beviljande av de särskilda riksförsamlingarna sådan avvikelse från förslaget, att den fastställda proportionen

mellan staterna rubbas, sammanräknas de beviljade beloppen, varefter fördelning på de särskilda staterna sker i det förhållande, som ovan sägs, efter föranstaltning av statsförbundets inrikesdepartement.

Island beviljar efter anförda grunder blott ett tillägg till statsförbundets presidentlön och löner till statsförbundets departement.

§ 24. Mom. 1. För ändring av enskilda stadganden i denna föreningslag fordras sammanstående beslut av de fyra landens riksförsamlingar, vardera enhetligt samlad.

Mom. 2 Rörande denna föreningslags trädande ur kraft på viss tid och i viss omfattning se § 12.

§ 25. Visar det sig, att motsättningar mellan de tre större staternas utrikespolitik, som enligt § 12 leda till denna föreningslags trädande ur kraft på viss tid och i viss omfattning, äro av den natur, att efter förloppet av fem år en utjämning av dessa motsatser ej kunnat ske, då äger den stat, som finner sig ej kunna kvarstå i statsförbundet, rätt att tillkännagiva sitt utträde därur.

EFTERSKRIFT.

Det hade varit författarens avsikt att utförligare kommentera det föregående lagutkastet samt att undersöka utsikterna för åstadkommande under nuvarande tidsomständigheter av en förening mellan de skandinaviska landen på den grundval, som här föreslagits. För närvarande kunna emellertid endast några mer kortfattade anmärkningar i dessa båda hänseenden göras.

Jag inser mer än väl, att de lösa former, som det skandinaviska statsförbundet här iklätts, skola på åtskilliga håll väcka anstöt.

De få sin förklaring dels därav, att det synt mig önskvärt, att de särskilda staterna vid inträdet i det nya förbundet skulle känna sig i minsta möjliga mån förlora sin självständighet, dels därav att den mer provisoriska anordningen av åtskilliga av dessa former lämpligen synt kunna tjäna till förberedelse för en fastare ordnings införande.

Det är nämligen mitt hopp, att samarbetet under dessa provisoriska former och det därav och under den första förenings-

tiden i övrigt, om allt ginge lyckligt, uppväxande innerligare förhållandet mellan de skandinaviska staterna och folken småningom skulle leda till känslan av önskvärdheten av en fastare regeringsbyggnad och fastare former över huvud för förbundet.

Till § 1 må först anmärkas, att de olika skandinaviska landen och folken i verkligheten måste anses vara *fem*, ej fyra såsom i föreningslagen förutsatts, i det att som det femte bör räknas *Färöarna* (på landets eget språk *Föroyar*, uttalat *Förjar*) med dess inbyggare *färingar* (*föroyingar* eller *föringar*).

Att dessa utgöra en egen nationalitet med sitt eget språk (*förjamål*, uttalat *förjamål*) måste av varje kännare av förhållandena medgivas.

Då dessa icke medtagits i föregående lagutkast, beror detta därpå, att jag ansett mig där böra bygga så mycket som möjligt på de bestående förhållandena. Island har det varit möjligt att införa i kretsen av de övriga självständiga rikena, då detta land alltmera närmar sig att bliva en med Danmark i personalunion förbunden stat och då det i altinget redan äger en församling med lagstiftande makt. Om utvecklingens gång leder därhän för Färöarna, som ju redan i sitt *lagting* äger en grundval att bygga vidare på, så blir det lätt att införa detta land i kretsen av de övriga skandinaviska staterna med en ställning liknande Islands.

Den tänkbara invändningen, att Färöarna äro allt för obetydliga för att tillerkännas en sådan självständig plats i ett skandinaviskt statsförbund, må bemötas med påpekande av att inom det Tyska riket en stat som Schaumburg-Lippe med sina omkring 47,000 invånare är i jämförelse med Preussen med dess omkring 40,000,000 invånare betydligt svagare än Färöarna med sina omkring 16,500 invånare äro i jämförelse med Sverge med dess omkring 5,700,000 invånare (resp. 1 mot 850 och 1 mot 345).

I detta sammanhang vill jag påpeka, att jag nödgats föreslå en nyhet i fråga om Islands statsförfattning eller, rättare sagt, återgå till en förut befintlig, men nu avskaffad institution, nämligen en *minister för Island i Köpenhamn* (se § 6, mom. 1). En sådan fanns ju till 1903, men förflyttades då till Reykjavik. Då det emellertid är nödvändigt, att en statlig representant för Island för deltagande i den skandinaviska regeringen i vissa fall finnes på närmare håll, har jag måst förutsätta återinsättande av en mi-

nister för Island i Köpenhamn, åt vilken väl även kunde anförtros chefskapet för *Islands Ministeriums Kontor i Kjøbenhavn*.

Vad beträffar benämningen *statsförbund* (i § 1) för de förenade skandinaviska staterna, sådan denna förening här föreslagits skola bliva, må anmärkas, att denna tilltänkta statsskapelse visserligen icke bleve ett statsförbund i detta ords allra strängaste mening, utan i viss mån bleve en hybriditet mellan statsförbund och förbundsstat, särskilt i den mån § 9 komme till vidsträcktare användning. Till övervägande grad föreligga dock här karaktärerna av ett statsförbund genom bevarandet av de enskilda staternas suveränitet som lagstiftande och även eljest i viktigare frågor var för sig avgörande.

De skandinaviska staterna nämnas här i ordning efter folkmängdens storlek.

Vad beträffar benämningen *president* i § 3, så inses lätt, att en benämning som *överkonung* eller *kejsare* eller endast *konung* över Skandinaviens Förenade Stater skulle alldeles icke passa vare sig med vad som nyss sagts om de enskilda staternas suveräna ställning eller för en myndighet, som väljes på viss tid. Titteln *president* vid sidan av de särskilda statsöverhuvudenas konungatitlar är ju egnad att visa, att här icke är fråga om någon *överhöghet* över de andra konungarna och landen.

Mot stadgandet i § 3 om val till president bland nordens konungar skall, därom är jag ingalunda i okunnighet, skarpt ogillande framkomma från åtskilliga håll i Sverge, som anse det som ett grundvillkor för en förening av Skandinaviens stater, att *Sverge* därvid skall hava *principatet*. Detta yrkande har man till och med nyligen sett framfört från danskt håll, nämligen av den bekante danske politiske skriftställaren Chr. Reventlow i hans intressanta skrift "Krigen og vi", Kbhn 1916 (där dock icke något statsförbunds bildande föreslås).

Även med fara att beskyllas för bristande fosterlandskärlek måste jag säga, att jag inte kan följa denna tankegång, tillämpad på här föreliggande förslag. Jag kan inte inse det principiellt riktiga uti, att principatet ständigt skulle ligga hos en och samma stat och nödvändigtvis hos den största och starkaste, Sverge, då åtskillnaden ej är större än den är. Det kan naturligtvis inträffa,

att en av de två andra större staterna äger att uppvisa den lämpligaste presidenten och de största statsmannabegåvningarna och förgångsmännen bland sina politiska personligheter — det är ju klart, att vid presidentvalet även hänsyn kan komma att tagas till sistnämnda omständigheter — och de livskraftigaste andliga och materiella strävandena bland folket, och att det vid sådant förhållande måste vara en stor fördel, om presidiet kunde lämnas åt denna stat. De tre större staterna, även de två mindre bland dem, måste antagas alla ha samma vitala intresse att arbeta för förbundets framtid. Att Sverge i flera avseenden har större materiella förutsättningar får icke vara principiellt avgörande. Detta förhållande uppväges fullt ut därav, att större andliga förutsättningar kunna finnas i någon av de två andra staterna.

Härtill kommer nu, att en sådan föreslagen anordning som den nyssnämnda med principatet tillerkänt Sverge helt visst skulle omöjliggöra varje försök till bildande av ett skandinaviskt statsförbund. Kan någon på allvar tänka sig, att Norge skulle vilja vara med därom på sådana villkor? Föga troligt synes mig ock vara, att Danmark skulle vilja det.

Alltså, vill man verkligen en politisk skandinavisk sammanlutning, så måste man från svensk sida låta allt slags *överhöghetstankar* fara och ställa sig på den fulla *likställighetens grundval*, som just är det här gjorda lagutkastets.

Till § 3, mom. 2, kan anmärkas, att var och en av de tre större staterna kan, under lätt insedda omständigheter, åstadkomma, att dess konung utan val blir statsförbundets president för fem år och likaså ånyo efter femton år, och att valprincipen sålunda kan göras illusorisk. Därtill är att svara, att ett sådant ombyte av president i tur och ordning mellan de tre staternas konungar ju ock kan vara en antaglig princip för besättandet av statsförbundets regeringschefsbeftning, i all synnerhet i fall ingen av de tre monarkerna kan anses övervägande kvalificerad för platsen. Valprincipen skulle då kunna bli förbehållen för undantagsfallen, och detta kan ju låta försvara sig från synpunkten av alla staternas fordringar på sin valde president. Sådana anordningar äro i alla händelser naturligtvis vida att föredraga framför en sådan bestämmelse om röstmajoritet, att två av de tre staterna skulle kunna, gång efter annan, ja t. o. m. alltid, påtvinga den tredje sin kandidat.

Till § 5. Närmare bestämmelser behövas för det fall, att regeringen föres av statsrådet.

Till §§ 11 och 12. Då telegrafiska meddelanden här antagits kunna ske, skall detta sannolikt på några håll befinnas vara en olämplig nyhet för statsrätten. Jag vill därför nämna, att telegrafen redan nu är införd i nordisk statsrätt, i det att den danske konungens godkännande av isländska lagförslag m. m. i regeln sker därigenom, att han sätter sitt namn under ett telegram. (När den isländske ministern någon gång kommer till Köpenhamn, blir allt det sålunda stadfästa "korroboreret" i ett statsrådsmöte).

Vad i § 12, mom. 2, föreslagits om föreningslagens suspendering i visst fall skall utan tvivel väcka mycken gensaga. Man skall säga, att ett sådant stadgande är orimligt och lätt skall lända till hela statsförbundets snara kullstörtande. Jag tror emellertid, att man, om man närmare överväger saken, skall finna, att just den här föreslagna utvägen är den riktiga och enda möjliga för *bevarande* av statsförbundet så länge som möjligt är. Det är ju tydligt, att ett stadgande om genomdrivande av viktiga beslut i utrikesangelägenheter genom röstövertikt av två stater, varigenom t. o. m. en av de tre huvudstaterna skulle mot sin vilja kunna indragas i ett krig, är fullkomligt omöjligt. Det skulle snart leda till förbundets våldsamma sprängning, kanske till krig mellan dess stater.

I stället är här en utväg funnen att på fredlig väg och, om möjligt, endast i viss mån och på viss tid låta den ena staten träda ut ur förbundet med de andra. Visar det sig, att motsatsen icke kan utjämnas, ja då är förbundet på fredlig väg upplöst, vilket enligt § 25 får sin juridiska bekräftelse efter en väl tillmätt prøvotid, i annat fall kan det åter träda i kraft, när motsatsen kunnat utjämnas.

Varje stat, av de tre huvudstaterna, som ej vill eller kan förena sig med de andra i viktiga utrikesangelägenheter, skall veta, att den i så fall får stå sitt kast att bliva ställd ensam gent emot de faror, som då kunna hota den. Detta måste vara en stark maning till enighet.

Ett försök har därmed gjorts att kläda i, visserligen ovanlig, statsrättslig form ungefär det samma som prof. Bredo Morgonstierne menar med sin föreslagna "försvarsentente" (Dagens

Nyheter 11 april); detta mitt försök har emellertid skett oberoende därav. Att bådas vår tankegång i huvudsak härvidlag sammanfallit, synes mig rätt anmärkningsvärt.

Till § 18. Det kan synas orimligt, att ett *tullförbund* skulle kunna träda ur kraft utan uppsägningstid, såsom här stadgats. Man skall säga, att svåra ekonomiska skador härigenom lätt kunna uppstå. Härtill må svaras, att naturligtvis tullförbundet såväl som försvarsförbundet äro avsedda för en längre framtid liksom själva statsförbundet — under *normala* förhållanden. Men om sådana abnorma förhållanden inträda, att t. ex. två stater vilja vidtaga sådana anordningar, som enligt den tredjes mening kränka neutraliteten och kunna leda till krig, och den sistnämnda staten i följd därav enligt §§ 12, mom. 2, och 18 tills vidare träder ut ur statsförbundet och försvarsförbundet, så är det ju klart, att tullförbundet icke håller kan bli bestående, om krig inträder. De ekonomiska förluster, som därigenom kunna vållas, få tagas i beräkning av de stater, som vilja fatta det ödesdigra beslut, som vållar brytningen, och den tredje staten får taga dessa förluster hellre än de större, som skulle vållas av ett nödtvunget fasthållande vid förbundet. — § 18 är en nödvändig konsekvens av § 12, mom. 2.

Till § 22. Det bör upplysas, att Island fått sig en flagga beviljad, för begagnande på Island och inom dess sjöterritorium, genom kunglig resolution av den 22 nov. 1913 och bestämd till form och utseende den 19 juni 1915; denna flagga har ultramarinblåa fält med högrött bottenkors och därå vitt mittkors (således tvåfärgat dubbelkors liksom Norges flagga).

I samråd med konstnären Carl Milles har jag uppgjort följande förslag till skandinavisk flagga, t. v. för fri användning av skandinaviskt sinnade: På en vit duk sättes i mitten de fyra landens flaggor två och två bredvid och över varandra, så att de två med blått fält, Sverges och Islands, sättas överst till vänster och underst till höger, de med rött fält, Danmarks och Norges, överst till höger och underst till vänster. Mellan flaggorna, vilkas dimensioner gjorts lika, ett korsliknande mellanrum.

Det utkast till föreningslag för ett skandinaviskt statsförbund, som här föreligger, kom i sina grunddrag helt plötsligt för mig någon dag efter läsningen av den i Dagens Nyheter för den 1 april, under titeln "Den nya skandinavismen", intagen intervjun

med Fritjof Nansen. Det hade gjort ett starkt intryck på mig, att en person som Nansen uttalat sig t. o. m. för en politisk-militär sammanslutning som "ett icke alltför avlägset ideal", som ett nästa steg, som borde tagas efter de redan pågående arbetena för ekonomiska och andliga sammanslutningar, vilken "gemensamhetsnordiska" tankegång han varit inne på redan i början av kriget, och att han kunnat uttala som motivering härför: "det går ju icke an, att man börjar stycka mänskligheten i alltför små samfund." Det föll mig in, att man borde "smida medan järnet är varmt" och visa, att det nästa steget, en verklig statsrättslig sammanslutning, vore teoretiskt och praktiskt möjlig på den enda grund, varpå en sådan efter min tanke kunde byggas, *den fulla likställighetens*.

Jag var ingalunda blind för att, såsom en ansedd norsk politiker sedan sagt mig, det *psykologiska momentet* för en *sådan* sammanslutning ännu icke var inne, men jag trodde också med honom, att omständigheter när som helst kunde inträda, som skulle ge spörsmålet om Skandinaviens statsrättsliga förening en tvingande aktualitet. Det synes mig därför vara högeligen lämpligt, att formerna för en sådan bleve föremål för offentlig diskussion snarast möjligt, och det är mitt hopp, att föreliggande utkast skall kunna tjäna som utgångspunkt därför och till någon vägledning därvid.

Det har blivit sagt, att man borde tills vidare nöja sig med ett försvars- och tullförbund. Dessa båda föremål för en skandinavisk sammanslutning äro emellertid just de allra svåraste att bringa i en traktatmässig form, som skulle tillfredsställa alla landen. Kan det lyckas därmed — jag har i mitt utkast förutsett detta, men ej kunnat ingå på några detaljer därvidlag —, så inser jag icke, varför man icke skulle *kunna* och *vilja* med det samma kröna byggnaden medelst upprättandet av ett statsförbund, vilket väl då så mycket hellre borde ske, som båda de nyss nämnda förbunden kräva så fast politisk samverkan som möjligt. Att allvarliga svårigheter skulle resa sig mot ingående av ett statsförbund, sedan man kunnat enas om försvars- och tullförbund, kan jag ej tro och jag vågar hoppas med mitt utkast ha visat, att sådana svårigheter ej *behöva* ifrågakomma från organisatorisk synpunkt.

Det har blivit sagt, att vi svenskar måste "taga ett bestämt afstånd från all politisk skandinavism", enär denna "i närvarande tid endast skulle betyda, att vi i oträngdt mål lastade på oss Danmarks sak mot Tyskland" (R. Kjellén, Nationell Samling, 1906, s. 197—8).

Nu är det emellertid klart, att ingåendet i ett statsförbund byggt på *neutralitet* och *gemensamt försvar* icke förpliktar till någon yttre politisk samverkan av den art ett inskridande t. o. m. av endast diplomatisk natur till förmån för det dansktalande, under Tyskland nu hörande Sönderjylland (eller Nordslesvig) skulle vara, och att en sådan faller utanför ramen av ett dylikt statsförbund. Sverge skulle lika litet vara förpliktad till en sådan samverkan som t. ex. Danmark till deltagande i någon som helst aktion för åländska öarnas återvinnande till Sverige. § 12, mom. 2, av föreningslagen bleve dessutom alltid tillämplig här. Den nordslesvigska frågan är för övrigt av den utomordentligt ömtåliga och farliga natur, att inte ens Danmark självt lär vilja öppna någon politisk-diplomatisk aktion därom med Tyskland. Det är att hoppas, att en växande insikt om rättfärdighetens krav och gagnet för båda parterna av dess tillfredsställande skall en gång giva denna fråga en lycklig lösning.

Vad slutligen beträffar önskvärdheten från storpolitisk synpunkt av en skandinavisk sammanslutning, så vill jag med instämmande anföra följande nyare uttalanden av en svensk, en dansk och en norrman.

I sitt den 23 november 1914 — således efter världskrigets början — i Göteborg hållna tänkvärda föredrag om *Svensk utrikespolitik* (utgivet senast i Malmö 1915 med ett tillägg) yttrar lektor Sven Lönborg följande:

"En sammanslutning av de tre skandinaviska länderna med en gemensam front utåt, det är den uppgift som den närvarande tiden ställer för oss. Denna uppgift är också i detta ögonblick för de skandinaviska folken möjlig att lösa — — — aldrig någonsin har denna uppgift trängt sig på alla de tre nordiska länderna på en gång med en sådan styrka, och aldrig har den varit så lätt att lösa som just nu. Men ingen vet, huru länge det kan förbli på detta sätt. När en gång fredsunderhandlingarna börja, och de

olika maktgrupperna komma att söka locka in de tre nordiska folken i sina olika intressesfärer, då är det kanske för sent.

Och säkert är, att ett folk ej ostraffat försitter ett sådant ögonblick."

"Men *ett* allvarligt offer kräves av de tre folken", säger denne förf. till sist, för att bringa till stånd denna nordiska sammanslutning: "Ett offer av allt det småsinne, den avundsjuke — — —, som så ofta förgiftat samlevnaden mellan de tre folken".

Författaren ingår emellertid ej alls på de statsrättsliga formerna för nämnda lösning. Han framhåller starkt, att en politisk sammanslutning mellan de skandinaviska folken ej behövde medföra någon försämring av förhållandet till Tyskland.

Den danske skriftställaren professor Karl Larsen säger:

"Ett politiskt och militärt samarbete mellan de tre nordiska rikena är helt enkelt *villkoret* för att nyskandinavismen över huvud taget skall komma att verkligen betyda något. På politisk-militär grund — säkerställt genom ett vidare politisk-militärt perspektiv — måste det hus byggas, som bättre än de tre nuvarande hyddorna skall kunna skydda — och utveckla — vårt ekonomiska och andliga liv." Och det får icke dröja för länge, tillägger han. (Enquête om "En ny skandinavism" i Dagens Nyheter f. 10 april 1917).

Av förre norske statsministern Sigurd Ibsen föreligger följande uttalande:

"De skandinaviske Stater maa søge at komme ud af en politisk Afmægtighed, der ikke stemmer overens med deres Dygtighed og Kulturstandpunkt. Gennem Sammenslutning vil de paa bedste Maade tjene Fredens Sag. Thi et stærkt Skandinavien vil være et fast Element i Europa, medens tre svage skandinaviske Stater vil være en Fare for dem selv og en Fristelse for de mægtige. Ikke mindst vil det være nødvendigt, hvis Forholdene efter Krigen bliver saaledes, at de smaa Stater skal tvinges til at vælge mellem den ene eller den anden store Magtgruppe. Gaar de skandinaviske Stater da hver sin Vej, løber de Fare for at blive slugte eller i hvert Fall at synke ned til at blive fuldstændig uden Indflydelse." (Intervju intagen i Frankfurter Zeitung för den 18 mars 1916, refererad av Chr. Reventlow, Krigen och vi, s. 78).

Då S. Ibsen till det nu anförda fogar följande ord: "Det er ikke

nødvendigt, at en saadan Sammenslutning antager statsretlige Former. De folkeretlige vil være tilstrækkelige. Jeg tænker hermed særlig paa Overenskomster vedrørende en Samvirken paa det militære og økonomiske Omraade", så ber jeg dels få hænvisa till vad nyss av mig blivit sagt i detta ämne, dels få framhålla, att såväl gent emot utlandet som ock i de skandinaviska staternas och folkens förhållanden inbördes ett statsrättsligt förbund måste antagas besitta en helt annan och större både reell och suggestiv kraft än endast folkrättsliga sammanslutningar. Ett politiskt förenat enigt Skandinavien skall av utlandet snart betraktas såsom *en* makt att räkna med, och medvetandet av att tillhöra en större stats-sammanslutning skall verka lyftande, eggande, andligen och materiellt utvecklande på de skandinaviska nordens folk och dess arbete för en gemensam lyckosam framtid. Och i detta nordiska förbund kunna, om det visar sig lyckligt, Europas folk finna ett stöd för förverkligandet av det mål, som ännu hägrar i fjärran: bildandet av *Europas Förenta Stater*.*

*Da skal det frie
Mægtige Norden
Føre til Seier
Folkenes Sag,*

dessa högtflygande diktarord skulle då i någon mån kunna bli till sanning.

Vid det allmänna fredsslutet, som förmodligen dröjer ännu rätt länge, skola Europas politiska och kommersiella förhållanden ordnas för en längre tid framåt, måste det antagas. Det vore då av högsta vikt, att det för fredskongressen kunde bliva känt, att Skandinaviens skilda stater vidtagit allvarliga förberedelser — mer kan ju ej medhinnas — för bildandet av ett skandinaviskt statsförbund.

Att söka verka därhän är en uppgift, som efter min mening varje vän av den skandinaviska nordens framtid borde ställa sig.

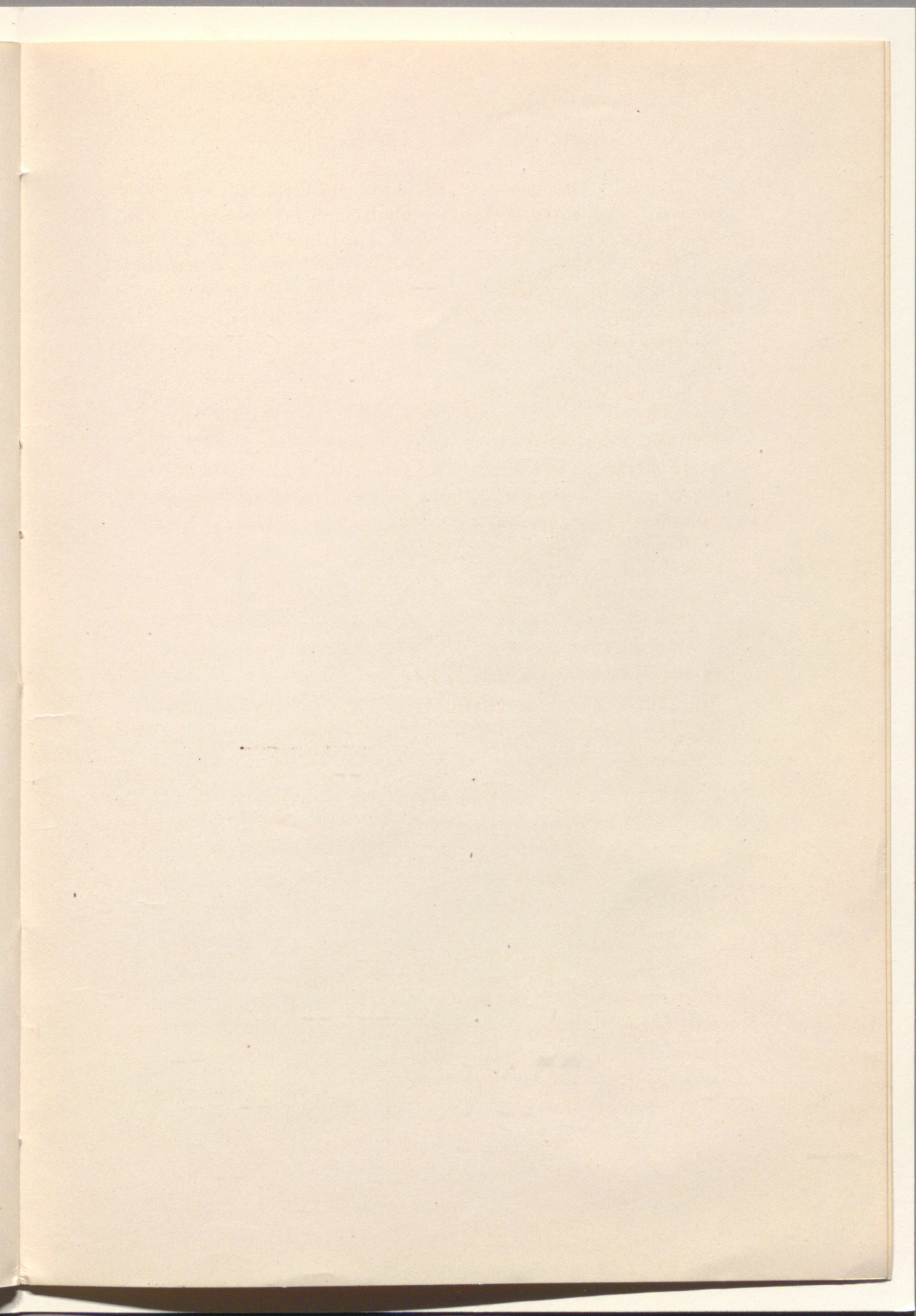
* Liknande tanke har uttalats av Ellen Key, *Några tankar om Skandinavismens Framtid*, 1906, s. 47; K. Albrecht, *Tyskland och Skandinavismen*, Stockholm 1917, s. 30.

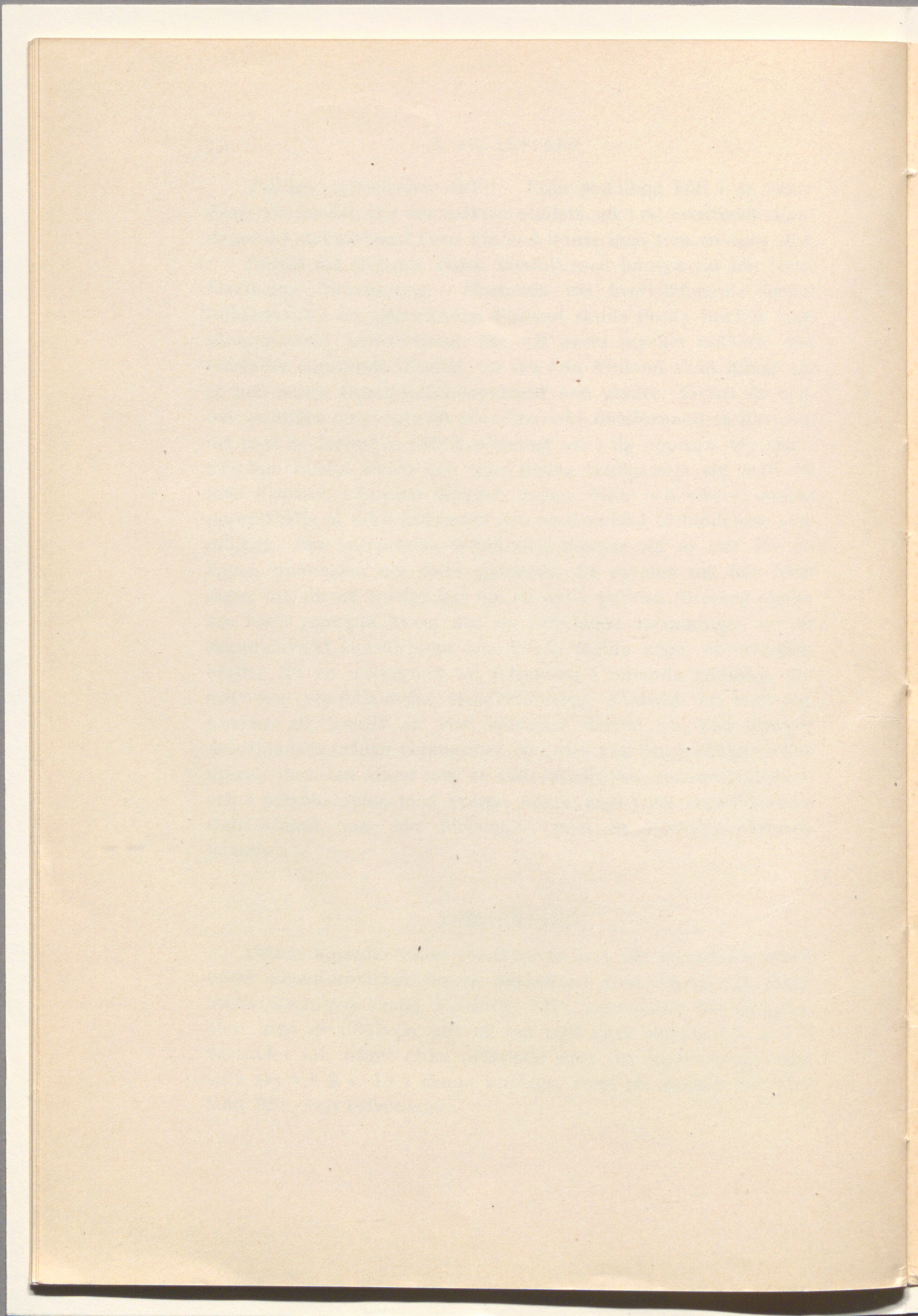
Tillägg. (December 1917). Från åtskilliga håll i de skandinaviska landen har den åsikten uttalats, att i ett eventuellt skandinaviskt statsförbund även Finland borde ingå som en egen stat.

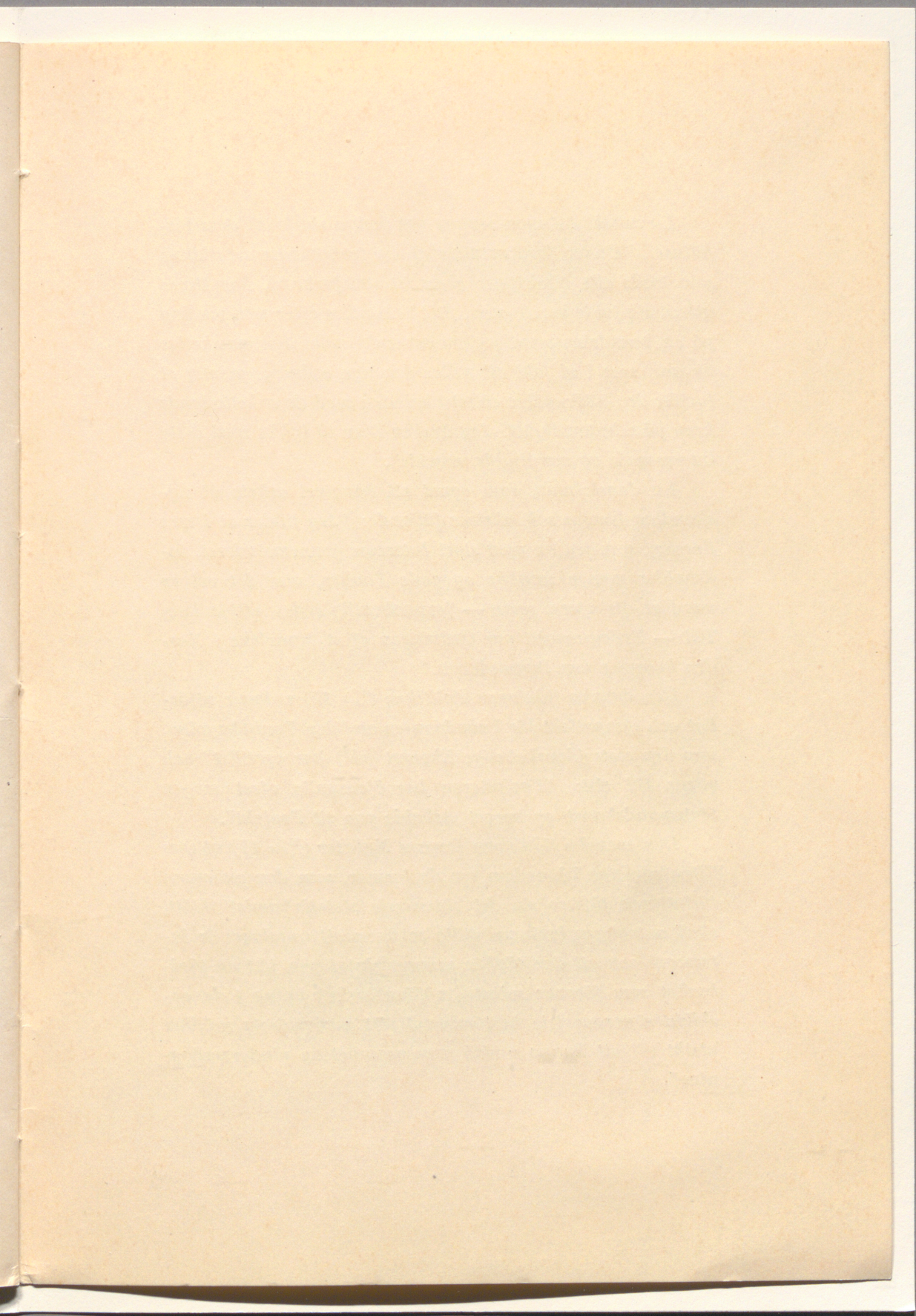
Härtill må följande sägas, särskilt med hänsyn till här förut föreslagna föreningslag. Huruvida det öfverväldigande finska folkflertalet i ett självständigt Finland skulle önska inträda i ett skandinaviskt statsförbund får väl anses mycket osäkert; det förefaller ingalunda otroligt, att det fria Finland skall hänge sig åt helt andra framtidsförhoppningar och planer. Ovisst är ock, om verkligen ett eventuellt skandinaviskt statsförbund skulle anse det med en framsynt politik förenligt att i sig upptaga den självständiga finska staten och icke hellre skulle nöja sig med att med Finland, i norden bryggan mellan öster och väster, endast upprätthålla så nära kulturella och ekonomiska förbindelser, som möjligt. Den nuvarande tidpunkten lämpar sig ej rätt för en öppen diskussion om detta spörsmål. Så mycket må här blott sägas, att, därest önsknings om en dylik politisk förening skulle hos båda parterna hysas, den nu föreslagna anordningen av ett skandinaviskt statsförbund icke borde utgöra något oöverstigligt hinder för en utbyggnad av detsamma i nämnda riktning, om ock den republikanska statsförfattning, Finland nu tagit sig, komme att bereda en viss svårighet därför. — Vad särskilt den åländska frågan vidkommer, så synes mig den lyckligaste lösningen vara, om Åland som en självständig stat, men neutraliserad och i personalunion med Sverge, kunde ingå i det skandinaviska statsförbundet, som här föreslagits, med en ställning liknande Islands.

ANMÄRKNING.

Denna uppsats (utom tittelbladet) är i sitt nuvarande skick under författarmärket *Svensk Skandinav* även tryckt i P. Fahlbecks *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 1917, extrahäftet för Oktober, blott med de olikheter, att de två näst sista styckena å s. 113 därstädes äro något olika avfattade med det motsvarande näst sista stycket å s. 13 i denna upplaga, samt att stycket om Finland här ovan tillkommit.

En norsk statsman skriver om denna skrift till dess författare: "Under forutsætning af en forholdenes udvikling, som trods alle hindringer fører til statsforbund, har Deres utkast sin fulde berettigelse. Det behandler efter min mening på en beundringsværdig gjenomtænkt måde den vanskelige opgave, som i så fald vil stilles den nye ordning, nemlig at forlike den nødvendige enhet i ledelsen med de enkelte lands krav på selvstændighed. Jeg ønsker Dem til lykke med dette interessante og værdifulde arbejde".

En dansk man, som egnat ett hängivet arbete åt ny-skandinavismens sak, skriver följande: "Jeg finder at Deres Forslag, som jeg nu med stort Interesse gennemstuderet, indeholder mange smukke og gode Tanker, som det vel er værd at diskutere, naar — forhaabentlig inden altfor lang Tid — Spørgsmaalet om Ordningen af et Samvirke i Norden kommer paa Dagsordenen."

Den danska tidningen Politiken (7/11 17) redogör utförligt och sympatiskt för huvuddragen av "den Tanbebygning, som den statsvidenskabelige Ekspert (så!) har opstillet" och yttrar till sist: "Forfatteren har øjensynlig ofret megen Statsmandskunst og meget Arbejde paa sit Projekt".

Den svenska tidningen Dagens Nyheter (18/10 17) yttrar: "Den som tar kännedom om de former, som den anonyme författaren tänker sig det skisserade statsförbundet iklätt, skall antagligen befinnas villig erkänna att uppslaget är intressant och att den tänkta sammanslutningen fått en tänjbarhet som förenar minsta möjliga inskränkning i de enskilda staternas fria bestämmanderätt med största möjliga utsikt till att kunna undgå gemensamhetens söndersprängning".

